

2009-11-15
dnr CBM 166/09

Jordbruksdepartementet
103 33 Stockholm

**CBM:s yttrande över remissen ”Möjligheter till intensivodling av skog (MINT)”,
dnr Jo2009/2619**

Centrum för biologisk mångfald har tagit del av remissen och lämnar härmed följande synpunkter:

CBM avvisar SLU:s förslag i sin helhet. Vi anser inte att det är angeläget eller lämpligt att skapa förutsättningar för intensivskogsbruk på det sätt som rapporten föreslår. Att införa intensivskogsbruk som pågående markanvändning, enligt SLU:s förslag, innebär i praktiken att man inför en helt ny skogspolitik som är oförenlig med beslutade miljömål och internationella överenskommelser. Intensivskogsbruk måste, om det ska införas, utformas under strikt kontroll av myndigheterna med möjlighet att påverka vilka skogar som ska nyttjas, var i landskapet skogarna ska anläggas, areell omfattning och val av metoder. Vidare måste de miljömässiga riskerna utredas ytterligare innan intensivodling definieras som pågående markanvändning. Dessutom krävs möjligheter att kompensera för de negativa effekterna på biologisk mångfald på landskapsnivå som ett intensivskogsbruk innebär. Det innebär att nya styrmedel skulle behöva utformas.

Underlaget till rapporten, inklusive alla delrapporter, innehåller relevanta och viktiga analyser författade av ett stort antal experter, där för- och nackdelar med intensivskogsbruk diskuteras på ett sakligt sätt. Vi anser dock att SLU:s ståndpunkt är bristfälligt underbyggd. I den sammanvägda ståndpunkten använder man sig inte av hela materialet i delrapporterna, utan tycks bortse från flera viktiga aspekter (dessa utvecklas nedan). En ytterligare brist med förslaget är att det saknas en utvärdering av konsekvenser av intensivskogsbruk för de miljö kvalitetsmål som Riksdagen beslutat om, och för hur man skulle definiera och uppnå hållbart nyttjande m.a.p. biologisk mångfald. Det diskuteras inte heller huruvida intensivskogsbruk enligt SLU:s föreslagna modell är förenligt med de

internationella överenskommelser som Sverige undertecknat (t.ex. arbetsprogrammet för skog inom CBD). Miljökvalitetsmålen och CBD saknas helt i SLU:s sammanvägda bedömning, men borde rimligen utgöra en värdegrund och vara avgörande för frågan om intensivskogsodling bör införas, i synnerhet om den ska betraktas som pågående markanvändning. CBM anser att frågan är så central att den bör utredas särskilt som ett komplement till föreliggande rapport.

I de direktiv som SLU fått av regeringen står: "Effekter på natur- och kulturmiljövärden och sociala värden ska också analyseras och redovisas ur ett landskapsperspektiv." Detta görs i delrapporten om biologisk mångfald, där man konstaterar att intensivodling medför stora negativa konsekvenser för biologisk mångfald. Inom kapitlet "Konsekvenser för biologisk mångfald" (sidan 59-60) konstaterade experterna att "Enligt en simuleringsmodell ger intensivskogsodling efter 250 år upphov till avsevärt fler utdöenden för samtliga sju modellerarter...". Vidare skriver man: "Även när intensivskogsodlingen bara omfattar 5-10 % av skogen ger den upphov till förhöjd utdöenderisk." Detta motsäger utredningens slutsats att effekterna på landskapsnivå blir begränsade om intensivodling bara påverkar 5-10% av landskapet.

I delrapporten argumenterar dock experterna för att intensivodling på högst 10 % av landarealen skulle kunna vara acceptabel under vissa förutsättningar. Dessa inkluderar möjligheten att kompensera för minskad naturhänsyn i intensivodlingen genom att förstärka naturhänsynen i andra områden alternativt öka arealen avsättningar, och att man inför styrmedel för att kunna styra intensivodlingen respektive förstärkningsområdena till lämpliga områden i landskapet. Att kombinera intensivodling med bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald är alltså kopplat till tydliga restriktioner. Inget av detta finns med i SLU:s sammanvägda bedömning och förslag där man istället konstaterar att effekterna på landskapsnivå blir begränsade.

Enda möjligheten att kunna tillämpa sådana tydliga restriktioner ges om intensivskogsbruk betraktas som ändrad markanvändning, det vill säga att markägarna måste ansöka om tillstånd att införa intensivskogsbruk. De juridiska experter som anlits av utredningen är också inne på denna linje. Hela deras resonemang baseras på förutsättningen att intensivskogsbruk blir tillståndspliktigt och ses som ändrad markanvändning. SLU:s förslag går emot detta och förordar istället att intensivodling bör betraktas som pågående markanvändning. Samtidigt medger man att det kan innebära att intensivskogsbruk inte kan begränsas.

Regeringens direktiv anger också att: "Konsekvensanalysen ska även omfatta effekter på andra näringar samt för landsbygden." Detta behandlas i kapitlen om konsekvenser för näringar och regional utveckling, samt i den samhällsekonomiska konsekvensanalysen. I det först nämnda kapitlet konstateras att en eventuell ökning av arbetstillfällen till följd av intensivskogsodling kompenseras av en motsvarande minskning av arbetstillfällen inom turistnäringen. I den samhällsekonomiska analysen konstateras att intensivodling kan vara samhällsekonomiskt lönsam, men beräkningen påverkas till stor del av hur värdet av kolsänkor bedöms. Samtidigt räknar man i underlagsrapporterna bort ett antal nyttigheter och ekosystemtjänster som t.ex. värdet av biologisk mångfald, jakt och rekreation, med hänvisning till att dessa är svåra att prissätta. Man konstaterar att intensivodling är negativ för produktion av dessa nyttigheter, men väger inte in värdet av dem i analysen. Trots det skriver SLU i sina slutsatser att "Intensivodling visar sig också vara samhällsekonomiskt

lönsam”. Vi håller inte med om att man kan dra en sådan generell slutsats. Underlagsrapporterna tyder snarare på att det är precis tvärtom om man räknar med alla nyttigheter som skogen producerar.

En viktig fråga är var i landskapet intensivodling ska kunna tillåtas (vilket förutsätter att intensivodling inte betraktas som pågående markanvändning). I direktivet till SLU står att man ska utreda möjligheter till intensivodling på mark som saknar höga naturvärden. När det gäller vilka arealer som är tillgängliga borde dock även ett antal andra faktorer vägas in, t.ex. landskapsbild, kulturmiljövärden och sociala värden. Både när det gäller skogsmark och åkermark måste både naturvärden och alla andra faktorer beaktas. Nedlagda åkrar i mellanbygder kan ha stora biologiska och sociala värden. En återbeskogning och applicering av intensivskogsbruk skulle med stor sannolikhet medföra negativ påverkan på dessa värden. Sannolikt är därmed arealen mark som är lämplig för intensivskogsodling överskattad i rapporten. Rapporten är otydlig när det gäller vilka metoder som tillämpats för att uppskatta tillgänglig areal. Hur har man t.ex. gjort för att ta bort frivilligt avsatt hänsynsmark? Denna finns ju inte redovisad på några offentliga kartor. Även poängberäkningssystemet som Mint-projektet utvecklat är oklart. Vad menas med att de ytor som hade lägst poäng valdes ut först? Betyder det att även ytor med högre poäng valdes ut? Var går poänggränsen mellan låga och höga naturvärden?

SLU anser att en förutsättning för intensivskogsbruk är att man utvecklar en ”adaptiv skötsel” av bestånden. Detta innebär en regelbunden uppföljning och analys av hur olika faktorer utvecklas, med möjlighet att justera skötseln efterhand. Adaptiv skötsel kan möjligen vara ett bra verktyg när det gäller produktionsaspekterna. När det gäller konsekvenser för biologisk mångfald har verktyget dock begränsningar, framförallt när det gäller system med mycket långa omloppstider. Det går inte att ”backa” i skötseln för att få tillbaka försvunna arter, och det är väl knappast troligt att man avvecklar ett ungskogsbestånd för att det visade sig ha negativa effekter på biologisk mångfald.

Enligt skogsvårdslagen skall naturhänsyn tas vid alla skogliga åtgärder. Den generella naturhänsynen har visat sig ha stor betydelse för mångfalden. En fråga som har diskuterats är huruvida naturhänsyn även bör förekomma inom intensivskogsbruket. Införandet av intensivskogsbruk utan naturhänsyn förutsätter en ändring av Skogsvårdslagen 30§. I kapitlet om biologisk mångfald konstaterar experterna på biologisk mångfald att naturhänsyn i intensivskogsbruk har så låg funktionalitet att den inte är motiverad. Trots detta väljer SLU i sitt förslag att diskutera naturhänsyn vid intensivskogsbruk som ett alternativ. CBM avvisar tanken att bedriva intensivskogsbruk med generella hänsyn. En betydligt effektivare modell vore istället att kompensera med förbättrad hänsyn inom andra områden (i enlighet med experternas förslag i kapitlet om biologisk mångfald).

Sammantaget kan vi konstatera att intensivskogsodling är en komplicerad fråga som fortfarande rymmer många oklarheter. Om intensivskogsbruk tillämpas i större skala (om det t.ex. skulle omfatta 10% eller mer av skogsmarksarealen) visar rapporten tydligt att det finns betydande risker för en omfattande påverkan på ekosystemet. De två fördelar som lyfts fram med intensivskogsodling är företagsekonomiska vinster och ett ökat CO₂-upptag. Den är dock negativ för biologisk mångfald, turism, rennäring, sociala värden, jakt, eutrofiering mm. Flera potentiellt negativa effekter, t.ex. när det gäller främmande trädslag, klonskogsbruk och markskador, har dessutom belysts alldeles för bristfälligt i rapporten. Om intensivskogsodling genomförs i mycket begränsad skala och på rätt plats kommer de

negativa konsekvenserna som t.ex. påverkan på ekosystemet sannolikt att vara försumbara. Men då är å andra sidan även de positiva effekterna, t.ex. på klimatet, mycket begränsade. Mot denna bakgrund är det svårt att förstå SLU:s slutsats: "Utredningen har visat på en stor potential med intensivskogsodling." CBM gör en annan tolkning av rapporten och delrapporterna. CBM:s ståndpunkt är att intensivskogsodling medför risker för biologisk mångfald, både lokalt och i ett landskapsperspektiv. Fördelarna är begränsade och konsekvenserna av intensivodling är för dåligt utredda. Därför är det inte motiverat att detta skede införa ett okontrollerat intensivskogsbruk och därmed frångå nuvarande skogspolitik.

Beslut i detta ärende har fattats av t.f. föreståndaren Torbjörn Ebenhard, efter beredning av Johnny de Jong (föredragande), Henrik von Stedingk och Joakim Hjältén.

Torbjörn Ebenhard
T.f. föreståndare, CBM